SECTIO III.

De Procuratoribus, Sponſalia contrahentibus.

SUMMARIA.

78. Procuratores contrahunt Sponſalia cum mandato. 79. & ſeq. Quod debet eſſe ſpeciale, nec ſufficit generale cum libera. 81. Debet etiam ab ipſo procuratore executioni mandari. 82. & ſeq. Etiam fœmina poteſt agere procuratorem. 84. Mandatum quôvis modô explicari valet. 85. & ſeqq. Quando mandatum revocatur, procurator invalidè procedit, eſto revocationem ignoret. 88. & ſeqq. Eſto etiam revocatio ſit tacita. 90. Merè interna. 91. & ſeq. Aut per juramentum excluſa. 93. & ſeq. Quando principalis tempore Sponſalium eſt ebrius aut dormiens, procurator validè contrahit. 95. & ſeqq. Quando eſt amens, aliqui contrarium defendunt. 98. & ſeq. Verùm & hic eadẽ doctrina probatur. 100. & ſeqq. Contraria argumenta refutantur.

§. I.

Quale mandatum in procuratore ad Sponſalia requiratur?

78 EX præcedentibus liquet, Sponſalia non
tenere, ſi ab aliis, quàm parentibus, li-
berorum nomine citra mandatum contra-
hantur. Itaque ſi alius contrahere velit, id
procuratoriô nomine faciat, & mandatô ſit
79 inſtructus, neceſſum eſt. Nec ſufficit, ſi
mandatum habeat generale, quantumvis
plenum & liberum, ſed requiritur mandatum
ſpeciale de Sponſalibus, & quidem cum cer-
ta ac individuali perſona contrahendis, prout
deſumitur ex *cap. ult. de Procurator. in 6.* ubi,
cùm ita diſponatur de procuratore, Matri-
monium contrahente, non poteſt aliud di-
ſpoſitum cenſeri de procuratore, Sponſalia
contrahente. Sanchez de *Matrimonio lib. 2.*
80 *diſp. 11. n. 3. in f.* Ratio eſt: quia à pote-
ſtate plena & libera, quam habet procurator
circa res externas & temporales, non duci-
tur bonum argumentum ad poteſtatem ob-
ligandi perſonam, corpus, & animum ad in-
dividuam vitæ conſuetudinem, deinceps in-
ducendam.
81 Præterea non ſufficit, ſi procurator man-
datum per alium exequatur, ſed, niſi facul-
tatem ſubſtituendi expreſsè acceperit, tene-
tur illud per ſe ipſum exequi per *cit. cap. ult.*
quia cenſetur electa perſonæ induſtria. San-
chez *d. l. n. 5. in f.* Paſſerin. ad *d. cap. n. 16.*
Quis autem procurator conſtituatur, mas, 82
aut fœmina, nihil intereſt: nam, etiamſi
Sponſalia, à principalibus perſonis contra-
henda, deſiderent virum & fœminam; ſi ta-
men contrahantur à procuratore, is poteſt
eſſe fœmina vel maſculus; quin & duæ fœ-
minæ vel duo maſculi ex parte utriusque
perſonæ principalis intervenire poſſunt. San-
chez *d. l. n. 15.* Boſſius de *Matrim. cap. 3. §. 55.*
num. 277. Nec enim ex parte procura- 83
toris requiritur, ut ille ſit capax juris, per
ſuum miniſterium acquirendi, ſed tantùm de-
ſideratur, ut ipſe principalis, cujus miniſtrum
agit, capacitatem illam habeat.
Similiter, utrùm principalis mandatum 84
ſuum oretenùs explicet, aut literis conſig-
net, non refert: ſicut enim mandatum ad
alia negotia ſolô conſenſu perficitur, ſic etiam
mandatum ad Sponſalia per textum in *l. obli-
gatio 1. in princ. §. 1. & 2. ff. Mand. l. ult. ff. h. t.*
Boſſius *d. l. §. 56. n. 279.* Paſſerin. ad *cit. cap.
ult. num. 11.*

§. II.

Poſsitne procurator, ad Sponſalia conſtitutus, adhuc procedere, quando mandatum eſt revocatum?

85 REſponſio eſt abſolutè negativa, per argu-
mentum à Matrimonio petitum ex *cit.
cap. ult. de Procurat. in 6.* Idque verum eſt I.
tametſi nec procurator, nec pars altera, qua-
cum Sponſalia contrahuntur, revocationis
86 notitiam habuerit per *cit. cap. ult.* Aliter
atque in contractibus & actibus aliis, in qui-
bus procurator tamdiu procedit validè,
quàmdiu mandati revocationem ignorat
Clem. un. de Renuntiat. l. ſi mandâſſem 15. ff. Man-
87 *dat.* Ratio diſcriminis eſt: quia in con-
tractibus & actibus aliis poteſt Jus humanum
ſupplere voluntatem contrahentis, non au-
tem in Sponſalibus, ad quorum valorem in
foro conſcientiæ non ſufficit alius conſenſus,
quàm verus & naturalis. Sanchez *cit. l. n. 6.*
88 Verum eſt II. ſive revocatio acciderit ex-
preſsâ voluntate, ſive tacitâ, quæ eruitur ex
factô: nam, ſi conſtitutô jam primo procu-
ratore, poſt intervallum conſtituatur ſecun-
dus cum novo mandato ad contrahendum
cum alia, primum mandatum tacitè revoca-
tum & caſſatum intelligitur *arg. l ſi quis 31.
§. ult. ff. de Procurat. & l. ult §. ult. ff. de Divort.*
Nam & hic eadem eſt virtus taciti & expreſſi; 89
nec verbîs tantùm, ſed etiam factîs, & quidem
potentiùs, voluntas demonſtratur *arg. l. ſi ta-
men 48. §. 3. ff. de Ædilit. ed. l. reprehendenda 5.
Cod. de Inſtitut. & ſubſtitut.* Covarruv. in 4. *De-
cretal. de Sponſal. p. 2. cap. 4. init. num. 14.* San-
chez *d. l. num. 10.*
Verum eſt III. tametſi revocatio fuerit me- 90
rè interna: conſenſus enim perinde deficit,
qualiscunque fuerit revocatio, interna vel
externa per *cit. cap. ult.* Licèt, quoad fo-
rum externum, non præſumatur interna
revo-

revocatio, ſed probari debeat. Sanchez *d. l.
num. 9.*
91 Verum eſt IV. quando principalis per ju-
ramentum ſe obligavit, quòd mandatum pro-
curatorium revocare nolit, per ea, quæ cum
Covarruv. *cit. l. n. 13.* tradit *cit.* Sanchez *n. 8.*
Boſſius de *Matrim. cap. 3. §. 53. n. 269.* Roſig-
nolo de *Sponſal. diſq. 2. §. 24. n. 2.* Nam, 92
eſto revocatio mandati, præcedente juramen-
tô, ſinè rationabili cauſa ſit illicita, & obno-
xia perjurio; valida tamen cenſetur ex ea
ratione, quòd juramentum non poſſit ju-
ranti facultatem revocandi mandatum adi-
mere.

§. III.

Poſsitne procurator validè Sponſalia contrahere pro eo tempore, quô principalis non erit animi compos?

93 SEnſus eſt, utrùm, ſi principalis, procurato-
re jam deputatô, incidat in amentiam aut
furorem; item ſi ſomnum capiat, aut perfe-
ctam crapulam bibat, procurator eô tempo-
94 re Sponſalia validè poſſit contrahere? Et
in hac quæſtione plerique conveniunt, Spon-
ſalia valere, quando principalis tunc tempo-
ris eſt ebrius aut dormiens: quia conſenſus,
antecedenter per mandatum procuratorium
explicatus, nec, uti ſupponitur, poſitivè re-
vocatus, adhuc virtualiter perſeverat. San-
chez *cit. diſp. 11. num. 11.* Wieſtner ad *tit. de*
95 *Procurat. num. 31.* Sin autem amens aut
furioſus exiſtat, Cardinalis de Lugo & Pontius
apud *cit.* Wieſtner *n. 30.* negant, Sponſalia
validè contrahi. Ratio datur I. quia, ſi man-
datum principalis exſpiret, dum, re adhuc in-
tegrâ moritur, non minùs exſpirabit, dum fu-
96 rore vel amentiâ corripitur. II. quia,
quod agit procurator, agit nomine principa-
lis; proindeque, ſi principalis non ſit conſti-
tutus in eo ſtatu, ut ipſemet poſſit agere, nec
97 procurator agere valebit. III. quia nec
hæreditas aut bonorum poſſeſſio poteſt adiri
à ſervo vel mandatario, quando dominus aut
mandans, poſt mandatum, ante aditionem
mente deſtitutus eſt *l. qui ſervum 47. & l. ſi quis
alicui 48. ff. de Acquir. vel omit. hered.*
98 Sed meliori cum jure affirmant Sanchez *cit.
l. n. 12.* Gutierrez de *Matrim. cap. 43. n. 14.*
Boſſius *cit. l. n. 274.* Wieſtner *cit. l. num. 31.*
Ratio punctualis eſt: quia, dum mandatum
non revocatur, procurator validè procedit:
utpote cùm utriusque contrahentis aſſenſus
eôdem tempore moraliter concurrat. At-
qui, dum principalis labitur in furorem aut
amentiam, ſupponitur antehàc mandatum
99 non revocâſſe. Ergo &c. Confirm. Va-
lida ſunt Sponſalia, quæ contrahuntur à pro-
curatore vi mandati, antecedenter accepti,
tametſi principalis ſeu mandans tempore con-
tractorum Sponſalium temporale mentis exi-
lium propter ebrietatem aut ſomnum patia-
tur ex *num. 94.* Ergo etiam valida ſunt Spon-
ſalia, quæ contrahuntur à procuratore vi
mandati, antecedenter accepti, tametſi prin-
cipalis ſeu mandans tempore contractorum
Sponſalium temporale vel perpetuum mentis
exilium propter furorem aut amentiam pa-
tiatur.
Ad I. rationem contrariam Reſp. diſparita- 100
tem eſſe inter furorem aut inſaniam, & mor-
tem: furor enim aut inſania non tollit mora-
lem perſeverantiam conſenſûs in mandante;
& ideò non facit, ut antecedens mandatum
exſpiret; mors autem, cùm ſolvat ipſamet
Sponſalia & Matrimonium, ſolvit etiam con-
ſenſum & voluntatem contrahendi Matrimo-
nium, & conſequenter facit, ut mandatum
de Sponſalibus contrahendis exſpiret. Ad 101
II. Reſp. quòd omninò procurator agat no-
mine principalis, nec tamen opus ſit, ut prin-
cipalis habeat agendi facultatem pro illo tem-
pore, quô procurator agit: ſufficit enim, quòd
facultatem agendi habuerit pro tempore
præcedenti, quô procuratori mandatum de-
dit: cæteroquin Sponſalia non ſubſiſterent,
quando principalis ſeu mandans tempore
contractûs vinô vel ſomnô ſepultus erat con-
tra *num. 94.* Ad III. Reſp. ex actibus, 102
quorum diſpoſitio regulatur præciſè juxta
Jus Civile, paritatem non eſſe faciendam ad
Sponſalia, quæ, tanquàm actus naturalis, non
tam diſpoſitioni & ſubtilitati Civili, quàm di-
ſpoſitioni & ſimplicitati Naturali debent
commenſurari.

CAPUT III.

De Materia & Forma Sponſalium.

EXhibitis perſonis, quæ Sponſalia celebrare poſſunt, Materiam & Formam Spoſalium, ceu partes eſſentiales & intrinſeças, exhibemus, Incipiendô à materia, ſit

SECTIO I.

De Materia ſeu objecto Sponſalium.

SUMMARIA.

1. *& ſeq. Materia Sponſalium eſt Matrimonium futurum.* 3. *Licitum & validum.* 4. *& ſeqq. Non cenſentur eſſe Sponſalia, ſi quis dicat, nullam aliam ducam niſi te, quàm te, præter te &c.* 11. *& ſeqq. Proponitur, & reſolvitur prima objectio.* 14. *& ſeqq. Refertur, & profligatur ſecunda.* 17. *& ſeq. Affertur & refellitur tertia.* 19. *Fit limitatio.* 20. *Et ampliatio.* 21. *Sponſalia poſt Votum contracta non valent.* 22. *& ſeqq. Etiamſi defloratio acceſſerit.* 25. *& ſeqq. Primum argumentum oppoſitum evertitur.* 30. *& ſeqq. Proſternitur ſecundum.* 36. *& ſeq. Tertium infringitur.* 38. *Nec valent Sponſalia ſecunda poſt prima.* 39. *& ſeq. Niſi ſecundùm aliquos ſecundis acceſſerit copula.* 41. *& ſeq. Defenditur, quòd prima incipiant valere, quando deſinunt obligare ſecunda.* 43. *Ceteroquin ſunt invalida.* 44. *& ſeqq. Retunditur primum fundamentū adverſum.* 51. *& ſeqq. Repellitur ſecundū.* 54. *& ſeqq. Arcetur tertiū.*

§. I.

Quâ ratione Matrimonium conſtituat objectum Sponſalium?

1 MAteria ſeu objectum Sponſalium eſt Matrimonium futurum: promiſſio namque ſponſalitia immediatè terminatur ad Matrimonium, ſuô tempore contrahendum; quâ promiſſione deficiente, Sponſalia conſiſtere non poſſunt ex *cap. 1. n. 21.* Roſignolo
2 de *Sponſalib. præn. 5. ſect. 14. n. 2.* Unde ſi mas & fœmina ſibi invicem promittant, quòd velint contrahere Sponſalia, non erunt Sponſalia, ſed tantùm obligatio contrahendi Sponſalia: talis ſiquidem promiſſio immediatè non terminatur ad Matrimonium, ſed tantùm ad Sponſalia. Sanchez de *Matrim. lib. 1. diſp. 18. num. 14.*

3 Debet autem Matrimonium futurum eſſe licitum & validum. *Validum* ideò: quia promiſſio rei invalidæ, cùm effectum & obligationem producere nequeat, eſt invalida. *Licitum* verò: quia promiſſio rei illicitæ, cùm adſtringat ad peccatum, & rem moraliter impoſſibilem, ſimiliter eſt invalida *cap. ult. de Pact.*

4 Quæſtionem hic agitant DD. ſintne Sponſalia contracta, quando Titius v. g. dicit ad Bertham: *non ducam aliam niſi te; non contraham cum alia, quàm cum tua perſona; nullam aliam, quàm te ducam; præter te non ducam aliam &c.* Senſa ſingulorum recenſere, faſtidioſum eſſet. Præſtiterunt id Sanchez *cit. l. 1. diſp. 19.* & Roſignolo *d. præn. 5. ſect. 17. per tot.*
5 Sentio autem generaliter, in his & ſimilibus circumſtantiis, Sponſalia per ſe loquendô non videri contracta. Ita quoad rem ipſam ſentiunt *cit.* Sanchez *n. 3. & 5.* Roſignolo *n. 3. & ſeqq.* P. Engel ad *h. t. §. 2. n. 11.* P. Wieſtner
6 *ibid. n. 35.* P. Reiffenſtuel *n. 33.* Ratio fundamentalis eſt: quia memoratæ propoſitiones ſunt omnes negativæ: ſicque promiſſionem futuri Matrimonii non tam referunt,
7 quàm excludunt. Et licèt per adjectas particulas, tanquàm exceptivas, limitetur antecedens negatio; attamen illa limitatio non eſt abſoluta, ſed reſolvitur in conditionem, idemque ſignificat, ac, *non ducam uxo-*
8 *rem; ſi tamen aliquam duxero, te ducam.* Idque de particula exceptiva *niſi* deducitur ex *l. quibus 40. §. 2. ff. de Condition. & demonſtrat.* ubi probatur reſponſum Labeonis, exiſtimantis, in utroque caſu legatum ſub conditione relictum eſſe, ſive teſtator dixerit: *hæres meus pecuniam, ſi mater mea morietur, dato;* ſive ſcripſerit: *niſi mater mea morietur, ne dato:* concordante textu in *l. titia 59. §. ult. ff. de Manumiſſ. teſtam.* Barboſa in *tract. de diction. uſufrequent. dict. 218. n. 9.* De particula *quàm* 9
idem colligitur, & ſimul reſolutio noſtra confirmatur ex *l. ſterilis 21. §. 5. ff. de Act. empti,* ubi ex promiſſione, quâ quis ſpondet, ſe fundum nulli alii quàm mihi venditurum, non dicitur oriri actio, niſi poſita conditio, fundusque mihi venditus fuerit. Et hinc æquivalet particulæ niſi. Barboſa *d. l. dict. 301. n. 4.* De particula *præter*, quòd idem ſignificet ac 10
particula *niſi*, oſtenditur ex *cap. adjicimus 19. XVI. q. 1.* ubi, dum ſtatuitur, *ut nullus præter Domini Sacerdotes audeat prædicare*, non eſt alia ſignificatio, quàm conditionata, ut nempe, ſi prædicandi munus quiſpiam ſibi arrogare velit, debeat eſſe Sacerdos. Barboſa *d. l. dict. 279. num. 4.*

Dices I. ſi quis dicat: *te ducam, non aliam;* 11
vel, *non aliam, ſed te ducam*, cenſetur vera Sponſalia contrahere, veluti cum communi docent Sanchez *d. l. n. 2.* & Roſignolo *num. 2.* Ergo etiam, ſi quis pronuntiet unam ex formulis in *num. 4.* cenſetur vera Sponſalia contrahere.

Reſp. negandô conſeq. Ratio diverſitatis 12
eſt: quia prior propoſitio, *te ducam*, vel *ſed te*, eſt affirmativa, continens promiſſionem futuri Matrimonii cum certa perſona; nec illa deſtruitur per annexam negationem, *non aliam:* utpote quæ cadit ſuper objectum diverſum, nec vim conditionis, ſed majoris explicationis habet. At propoſitiones poſte- 13
riores, de quibus in *num. 4.* ſunt negativæ, & annexæ particulæ exceptivæ, cùm vim conditionis habeant, non limitant negationem aliter, quàm conditionatè, ut nempe quis obligetur illam perſonam in uxorem accipere, ubi ad ſtatum Matrimonialem accedere, & uxorem ducere voluerit.

Dices

14 Dices II. quando aliquis ſic promittit: *non duco aliam, niſi te;* vel *nullam duco, quàm te,* promiſſio videtur eſſe matrimonialis & abſoluta. Roſignolo *cit. l ſub n. 5.* Ergo quando aliquis ſic promittit: non *ducam aliam niſi te*, vel *quàm te &c.* promiſſio videtur eſſe ſponſalitia & obligatoria.

15 Reſp. rurſus negandô conſeq. Ratio diſparitatis eſt: quia particula exceptiva *niſi* aut *quàm*, ſi apponatur promiſſioni de præſenti, qualis eſt illa, *duco te*, non eſt conditionata, ſed abſoluta, nec ſuſpendit deliberationem de Matrimonio, ſed illam ſaltem implicitè jam determinatam ſupponit; ut ſenſus ſit: *te du-*
16 *co, non aliam.* Verùm ſi addatur promiſſioni de futuro, qualis eſt illa, *non ducam aliam, niſi te*, eſt conditionata, nec ſupponit, ſed ſuſpendit deliberationem ac determinationem de eligendo Matrimonio.

17 Dices III. quando Judæi clamârunt: *non habemus Regem, niſi Cæſarem;* ſenſus hic erat: *Cæſar eſt noſter Rex*, & *non alius.* Ergo etiam, quando Sempronius dicit Berthæ: *non ducam alium, niſi te*, ſenſus eſt: *te ducam, & non aliam.*

Reſp. iterum negandô conſeq. Ratio diſ- 18
criminis colligitur ex primùm dictis: quia propoſitio, *non habemus Regem, niſi Cæſarem*, eſt concepta de præſenti, & continet abſolutam affirmationem; altera verò propoſitio de futuro eſt concepta, & continet affirmationem conditionatam.

Planè ſi poſſit ex conjecturis vel circum- 19
ſtantiis deprehendi, quòd contrahentes intenderint actu contrahere Sponſalia, tunc, non attentâ loquendi formulâ, judicium pro Sponſalibus pronuntiare licet. Sanchez *d. l. n. 7.* Roſignolo *d. l. n. 3.* quippe cùm juxta dictum D. Gregorii, relatum in *cap. ſecundò 41. in pr. de Appell. verba intentioni deſervire* debeant. Quòdſi autem de hoc expreſsè non conſtet, 20
præſumptio ſemper militabit pro Sponſalibus conditionatè contractis, quæ, poſitâ conditione, factâ nimirum determinatione ad ſtatum conjugalem, ſinè ulteriori conſenſu, non minùs quàm alii contractus & actus conditionati, purificabuntur. Roſignolo *d. l. num. 5.* ubi præcedentem aſſertionem de novo confirmat.

§. II.

Sintne valida Sponſalia, quæ, poſt emiſſum Religionis aut caſtitatis votum, contrahuntur?

21 EX antedictis in *num. 3.* fluit ſuâpte ſponte, Sponſalia non eſſe valida, quæ, poſt emiſſum votum ingrediendi Religionem, aut ſervandi caſtitatem, contrahuntur: cùm enim per illa fides, Supremo Numini data, ſacrilegè frangatur, haud dubiè ſunt inhoneſta, & conſequenter invalidè promittuntur.

22 Si tamen ejusmodi Sponſalibus acceſſerit defloratio ſponſæ, quæſtio non parum intricata reſultat, utrùm Sponſalia fiant obligatoria, & antecedentis voti executio differri debeat? Clariſſ. P. Wieſtner ad *tit. Qui Clerici vel vovent. à n. 68.* pro varietate caſuum & circumſtantiarum varias ponit aſſertiones.
23 Mihi tamen ſententia, ſimpliciter negans, quam poſt Navarrum, Vivaldum, & alios tenet Roſignolo de *Sponſalib. disq. 1. §. 4. num. 2.* quàmque valde probabilem appellat Sanchez de *Matrim. lib. 1. diſp. 45. n. 2. in f.* ſemper eſt viſa probabilior. Defendo itaque voti obli-
24 gationem ex unica ſed ſolida ratione. Nam ex *num. 21.* Sponſalia ex ſe nulla ſunt, nec ullam inducunt obligationem. Ergo remanent nulla, nec ullam inducunt obligationem, eſto defloratio ſponſæ acceſſerit: tum quia per deflorationem, velut actum peccaminoſum, non poteſt Sponſalibus, à Jure irritatis, robur accedere: tum quia jus, DEO per votum antehàc quæſitum, per improbitatem voventis auferri non poteſt: alioquin in poteſtate voventium eſſet poſitum, pro libitu eludere vota, & DEO illudere.

25 Sanchez *cit. l. num. 3.* P. Kugler de *Sponſalib. p. 3. num. 56.* & plurimi, qui partibus adverſis ſunt adſcripti, objiciunt I. qui vovit eleemoſynam, & poſteà graviter damnificat proximum in corpore vel fortunis, tenetur priùs reparare damnum, proximo cauſatum, quàm voto ſatisfacere. Ergo etiam, qui vovit ingreſſum Religionis, aut votum caſtitatis ſimplex emiſit, & poſteà cum promiſſione Matrimonii ſponſam per deflorationem damnificat, tenetur magìs illam ducendô compenſare damnum, quàm implere votum.

Reſp. antec. non usque adeò certum habe- 26
ri, veluti ſupponitur. Quid ſi enim quis Titio donaret omnia ſua bona, &, antequàm illa traderet, grave nocumentum inferret Sempronio; nunquid Titius præferri deberet in traditione bonorum Sempronio, tanquàm ipsô potior tempore & jure? Poterit igitur obligatio præſtandi eleemoſynam ex voto præferri obligationi, damnum poſteà factum reſarciendi: utpote cùm DEUS jus habeat, ex antecedente voto jam acquiſitum. Quid 27
quid tamen ſit de anteced. poteſt optimè negari conſequentia. Inprimìs enim, ſi virgo non ſit invita, per deflorationem damnificari non videtur: damnum enim, quod ſuâ quis culpâ perſentit, ſentire non videtur *cap. damnum 86. de R. J. in 6.* Deinde cùm dam- 28
num, ex defloratione ſecutum, poſſit, ſalvô manente votô, per compenſationem pecuniariam reſarciri: debemus ſanè rem ita componere, ut tam DEO ſatisfiat per ingreſſum in Religionem aut obſervantiam caſtitatis, quàm ſponſæ per compenſationem pecuniariam nocumentum deflorationis reſarciatur. Denique poteſt afferri diſparitas inter 29
caſum unum & alterum: quia per votum eleemoſynæ DEUS non acquirit jus ad certam rem, ſicut in voto Religionis aut caſtita-

tis:

tis: quemadmodùm itaque is, cui res certa & determinata fuit obligata, præfertur cæteris, quibus res tantùm incerta debetur: ſic DEUS, cui per votum Religionis aut caſtitatis fuit obligatum corpus voventis, præfertur omnibus aliis, qui aut ſimile jus non habent, aut tempore ſunt poſteriores.

30 Objiciunt II. qui gravatus eſt ære alienô, nequit ingredi Religionem, quam antecedenter vovit, ſi prudens ſpes appareat, fore, ut manens in ſæculo creditoribus ſatisfaciat: quia ſcilicèt vinculum juſtitiæ majus & fortius eſt vinculô Religionis. Ergo etiam, qui per deflorationem virginis contraxit debitū, compenſandi damnum, nequit ingredi Religionem, ad quam anteà ſe per votum obſtrinxit; nam & hic occurrit vinculum juſtitiæ, quod majus & fortius eſt vinculô Religionis.

31 Reſp. I. cum Roſignolo *cit. l. ſub n.* 3. negandô ſuppoſitum antecedentis, quòd vinculum juſtitiæ majus & fortius ſit vinculô Religionis: ſi enim promiſſionem homini factam per pactum aut contractum adimplere teneor ex virtute juſtitiæ, cur non eôdem modô tenear promiſſionem DEO factam per votum ex virtute Religionis adimplere? Ergóne DEUS ſit deterioris conditionis, quàm homo, nec illi præferendus, ſed poſtponendus, quando jus per votum antecedenter quæſitum habet?

32 Reſp. II. anteced. concedi poſſe, quando ingreſſus in Religionem ſolùm differtur ad aliquod tempus, intra quod prudenter ſperare licet de debitore, quòd creditoribus ſatisfacere valeat: at, quando penitus omittitur ingreſſus, crediderim, obligationem ingrediendi Religionem præponderare obligationi, ſatisfactionem creditoribus præſtandi: tenemur enim potiori longè titulô ſatisfacere Deo, cui debemus omnia, quàm proximo, qui jus prælationis abſolutè ſibi non poteſt arrogare.
Quia igitur in conſeq. involvitur caſus, quô 33
vovens, ſi teneatur defloratam ducere, votum non ampliùs poteſt exequi: ſatius & convenientius eſt, priùs fidem Numini datam per ingreſſum in Religionem exſolvere, quàm promiſſa Sponſalia per Matrimonium implere.
Et quamvis Matrimonium ſolvatur 34
per mortem alterutrius conjugis; attamen, cùm Matrimonium ex ſe ſit inſolubile, & ponat ingreſſui Religionis impedimentum perpetuum, ac prorſus ſit per accidens, quòd conjux, votô obſtrictus, alteri præmoriatur, omitti debet.
Nihil interim dicendô, 35
quòd deflorata, ſaltem ex charitate, teneatur magis ſuſtinere damnū temporale, quàm efficere, ut deflorans ſubeat damnum ſpirituale.

Objiciunt III. votum non obligat, quando 36
notabilis mutatio, priùs non prævîſa, ſupervenit. Atqui dum vovens, accedente Matrimonii promiſſione, virginem deflorat, notabilis mutatio, priùs non prævîſa, ſupervenit. Ergo &c.

Reſp. diſtinguendô major. votum non ob- 37
ligat, quando notabilis mutatio ſupervenit ſinè culpa voventis, tranſeat major; ex culpa voventis, negatur major. Atqui, dum vovens, accedente Matrimonii promiſſione, virginem deflorat, mutatio ſupervenit cum ipſius culpa. Ergo à voto deobligari non poteſt: aliàs in arbitrio voventium eſſet, ab obligatione voti, quam ſibi contrariam & exoſam advertunt, ſolâ perverſitate ſe poſſe eximere.

§. III.

Sintne obligatoria ſecunda Sponſalia, quæ contrahuntur poſt prima, copulâ ſaltem carnali ſuperveniente?

38 EX ſuperiori regula in *num.* 3. ulteriùs deduci videtur, quòd, ſi quis ſucceſſivè Sponſalia cum duabus contrahat, poſteriora non ſint obligatoria: utpote cùm priora Sponſalia operentur impedimentum impediens, & faciant, ut poſteriora ſint promiſſio rei illicitæ, & per conſequens promiſſio invalida *arg. cap. un. h. t. in 6.* ubi ex talibus Sponſalibus dicitur impedimentum publicæ honeſtatis non
39 conſurgere. Ita plerique Theologi & Canoniſtæ, ex quibus tamen aliqui cum Pontio & Palao exceptionem faciunt in caſu, quô poſterioribus Sponſalibus acceſſit copula carnalis: tunc enim poſteriora præferunt prioribus; ſaltem quando damnum, ſecundæ ſponſæ per copulam illatum, non poteſt ali-
40 ter reſarciri, quàm per Matrimonium, prout ex æquitate judicandum exiſtimant Sanchez de *Matrim. lib.* 1. *diſp.* 49. *n.* 6. Magnif. D. P. König ad *h. t. n.* 28. Clariſſ. P. Wieſtner ad *tit. de Sponſa duor. n.* 24. Clariſſ. P. Kugler de *Sponſalib. p.* 3. *num.* 68. contradicente tamen Gutierrez de *Matrim. cap.* 27. *n.* 7. & P. Reiffenſtuel ad *cit. tit. de Sponſa duor. n.* 8.

Ego, ſalvô meliori cujuſcunque, ad men- 41
tem Covarruviæ in 4. *Decret. p.* 1. *de Sponſalib. cap.* 4. *§.* 1. *n.* 15. diſtinguendum puto: num prior ſponſa velit cedere jure ſuo, aut aliàs obligatio priorum Sponſalium ex juſta cauſa tollatur; an verò prima ſponſa inſiſtat juri ſuo, nec obligatio priorum Sponſalium ex cauſa juſta tollatur. In primo caſu ſentio, poſteriora Sponſalia eſſe obligatoria; non item in ſecundo, ſive copula carnalis ſupervenerit, nec ne.
Ratio primi membri di- 42
ſtinctionis eſt: quia, ne poſteriora Sponſalia dicantur peccaminoſa, præſumendum eſt, illa non fuiſſe contracta abſolutè, ſed conditionatè, ſi nempe priora Sponſalia ex renuntiatione prioris ſponſæ, vel alia cauſa deſierint obligare. Ergo, ſi prior ſponſa renuntiet juri ſuo, vel aliàs ex juſta cauſa priorum Sponſalium obligatio ſolvatur, incipiunt obligare poſteriora.
Ratio ſecundi membri eſt: 43

quia,

quia, dum ſalva perſiſtit obligatio primorum Sponſalium, ob impedimentum impediens obligatio naſci non poteſt ex ſecundis Sponſalibus: nec enim corpus, quod uni devinctum eſt, rurſus alteri poteſt obligari. Ergo Sponſalia poſteriora non poſſunt eſſe obligatoria, tametſi copulam carnalem habeant adjunctam: etenim jus, primæ ſponſæ quæſitum, per improbitatem & perfidiam ſponſi non poteſt auferri.

44 Dices I. contra primum diſtinctionis membrum cum P. Krimer ad *h. t. n.* 273. quando ſecunda Sponſalia poſt prima contrahuntur purè, non valent, durante valore primorum Sponſalium, uti per ſe patet: nec etiam valent, eô valore ſublatô: quia promiſſio illa abſoluta, dum facta eſt, nulla fuit, nec potuit convaleſcere, poſtquàm valor priorum Spon-
45 ſalium ſublatus eſt. Aliàs invalidè profeſſus ob defectum ætatis canonicæ, ceſſante tali defectu, ex vi profeſſionis teneretur ad Religionem; quod admitti nequit.

46 Reſp. ex *num.* 42. Sponſalibus ſecundis, tametſi quoad externam verborum figuram purè videantur eſſe contracta, ex præſumpta tamen contrahentium mente tacitam hanc ineſſe conditionem, in quantum valere poſſunt, ſinè præjudicio primorum Sponſalium: cùm enim ſponſus, priorum Sponſalium non ignarus, poſſit ſe per Sponſalia poſteriora ſub iſta conditione obligare, rationabiliter quoque præſumitur, quòd ſe ita obligare volue-
47 rit: partim quia præſumendum non eſt, quòd ſponſam ſecundam in re tam ardua tam graviter velit decipere: partim quia, ſi ſponſam alteram cum Matrimonii promiſſione cognoſcat, tenetur vi contractûs innominati efficere, ut, cùm uſum corporis obtinuerit à ſponſa, viciſſim etiam Matrimonii promiſſionem, cùm poſſibile fuerit, adimpleat.

48 Inſtantiæ de profeſſione Religioſa opponi poteſt alia. Nam, ſi conjugatus, abſque conjugis alterius aſſenſu, Religionem profiteatur, profeſſio reputatur invalida, & tamen ad ſervandam caſtitatem, quatenùs permittit ſtatus conjugalis, obſtringitur: quia præſumitur, ſe tantùm obligâſſe, quantùm potuit juxta *cap. quidam* 3. & *cap. placet* 12. *de Converſ.*
49 *conjugat.* Idem itaque concludendum eſt de ſecundis Sponſalibus, quòd ſponſus videatur, ſe tantum obligare voluiſſe, quantùm potuit, id eſt, ut ducat ſecundam, quando
50 ceſſabit obligatio ducendi primam. Directè autem ad inſtantiam oppoſitam reſponderi poſſet, profeſſionem ob ætatis defectum ab Eccleſia fuiſſe prorſus annullatam, ex generali præſumptione, quòd anteà non videatur adeſſe ratio ſufficiens & experientia, ad ſubeundum vinculum ſtatûs perpetui; quæ præſumptio facit, ut profeſſio nec obliget ante completam ætatem, nec poſteà. Verùm in Sponſalibus ſecundis adeſt ſufficiens ratio & conſideratio ex dictis, ut ſaltem tunc efficaciter valeant, poſteaquàm prima valere ceſſant.

Dices II. contra ſecundum diſtinctionis 51
membrum: quando duobus eadem res fuit vendita, & ſecundo emptori tradita, valet ſecunda venditio, traditioni conjuncta, præ prima *l. quoties* 15. *Cod. de R. V.* quia jus in re, per traditionem acquiſitum, eſt potentius quàm jus ad rem. Ergo etiam, quando cum duabus ſponſis contracta ſunt Sponſalia, & ſponſæ ſecundæ per copulam carnalem traditio corporis eſt facta, ſecunda Sponſalia valent præ primis: quia jus in re, per traditionem corporis acquiſitum, potentius eſt, quàm jus ad rem.

Reſp. negandô conſequentiam, vel potiùs 52
ſuppoſitum conſequentis, quòd nempe poſt Tridentinum Concilium copula carnalis, ante Matrimonium, in facie Eccleſiæ contractum, exercita, vim habeat traditionis: eſt enim merè fornicaria, nec aſſiſtentiam Juris aut virtutem obtinet, ad conferendum aliquod jus in re; quin potiùs, præter compenſationem illati damni, fornicator in foro externo pœnæ arbitrariæ ſubjicitur.
Dixi: 53
poſt *Concilium Tridentinum*: nam ante Concilium illa copula vim habuit Matrimonii de præſenti: eò quòd Jura præſumpſerint, eandem affectu & animo maritali fuiſſe exercitam. Vid. latè Covarruv. *d. cap.* 4. *§.* 1. *per tot.*

Dices III. contra idem membrum: quan- 54
do concurrunt duo, quorum unus certat de lucro captando, alter de damno vitando, poſterior eſt potior priore. Atqui dum Sponſalia ſunt contracta cum duabus, & ſecunda ſponſa per commixtionem carnalem ſupponitur eſſe violata, hæc certat de damno vitando, & prior de lucro captando. Ergo ſponſa ſecunda eſt potior primâ.

Reſp. negandô minor. Cùm enim ex Sponſalibus primis ſponſæ primæ jus quæſitum ſit, illa non minùs certat de damno, quàm ſecunda: ſiquidem amiſſio juris præhabiti perinde numerari debet inter damna, quàm alia juris violatio. Unde, ſicuti prima ſponſa eſt prior tempore, ſic etiam prior eſt jure.

SECTIO II.

De Forma eſſentiali Sponſalium.

SUMMARIA.

55. Adſtruitur forma eſſentialis Sponſalium. 56. Requirit promiſſionem. 57. Seriam & deliberatam. 58. & ſeqq. Proponitur quæſtio, an, qui cum ficta Matrimonii promiſſione defloravit fœminam, teneatur illam ducere? 61. & ſeqq. Probatur affirmans opinio. 67. & ſeq. Principale argumentum Adverſariorum adducitur, & diluitur. 69. Ponitur limitatio. 70. & ſeq.

Qui

Qui puellam abſque Matrimonii promiſſione corrupit, non tenetur eam ducere, vel dotare, ſi liberè conſenſerit. 72. *& ſeq. Tenetur autem, ſi vis, metus, fraus &c. interceſſerit;* 74. *& ſeq. Aut importunæ preces.* 76. *Aliud eſt, ſi corruptio maneat occulta.* 77. *& ſeq. Aut copula cum meretrice ſit habita.* 79. *& ſeq. Obligatio dotandi vel ducendi non dat electionem deſloranti ſed deſloratæ.* 81. *Promiſſio debet manifeſtari.* 82. *Per verba.* 83. *Qualia præcisè non ſunt amatoria.* 84. *Vel ſigna.* 85. *& ſeq. Quæ certa ſint, oportet.* 87. *Literæ ſufficiunt ad exprimendum conſenſum.* 88. *& ſeqq. Niſi amatoriæ tantùm ſint.* 90. *Promiſſio debet ad certam perſonam determinari.* 91. *& ſeqq. Examinatur dubium, an & qualis obligatio reſultet, quando aliquis pluribus fœminis repromittentibus promittit Marrimonium?* 98. *Si talis promiſſio ſit conditionata, ea ex fœminis eſt potior, quæ prior implevit conditionem.* 99. *& ſeqq. Sicut & illa potior eſt, cum qua habitum eſt commercium carnale.* 102. *& ſeqq. Promiſſio debet acceptari.* 106. *& ſeqq. Duæ oppoſitiones removentur.* 110. *& ſeqq. Votum de ineundo Matrimonio cum certa perſona regulariter non obligat.* 113. *& ſeq. Ponitur exceptio.* 115. *& ſeq. Promiſſio deſiderat repromiſſionem.* 117. *& ſeq. Aliàs eſt quidem obligatoria, ſed non ſponſalitia.* 119. *& ſeq. Nonnulli putant, non dari promiſſionem obligatoriam ſine repromiſſione.* 121. *& ſeq. Satisſit eorum rationibus.*

§. I.
De Promiſſione.

55 Forma Sponſalium alia eſt eſſentialis; alia accidentalis. Eſſentialis conſiſtit in promiſſione futuri Matrimonii, exteriùs manifeſtatâ, ad certam perſonam determinatâ, utrinque acceptatâ, cum repromiſſione.
56 Forma itaque eſſentialis requirit I. *promiſſionem*, & quidem ſeriam ac deliberatam. Solum propoſitum contrahendi Sponſalia, veluti ſi dicam, *volo te accipere in uxorem*, non ſufficit ad Sponſalia, ſicuti notatum in explicatione definitionis *cap.* 1. *num.* 20. niſi per modum interrogationis quis dicat, *visne contrahere mecum Sponſalia?* & puella reſpondeat,
57 *volo.* Magnif. D. P. König ad *h. t. n.* 29. Promiſſio quoque, quæ tantùm ex joco, ſimulatione, vel indeliberata mente proponitur, quamvis in foro externo præſumptionem Juris (niſi circumſtantiæ ſuadeant aliud) contra ſe habeat; in foro interno, in quo præſumptio cedit veritati, non inducit obligationem. Idem Magnific. Author. *ibid. num.* 30. Hinc

58 Controverſia, magnô partium inter ſe confligentium ſtudiô, movetur, utrùm, ſi quis cum ficta Matrimonii promiſſione corporis uſum eblandiatur à fœmina, teneatur illam ducere? Sententiam negativam ſuſtinent P. Krimer ad *h. t. num.* 107. P. Wieſtner *ibid.*
59 *num.* 20. & alii, ab his citati. Sententiam affirmativam tuentur Sanchez de *Matrimon. lib.* 1. *diſp.* 10. *num.* 3. P. Pirhing ad *tit. de Adult. num.* 56. P. Engel ad *h. t. num.* 13. Clariſſ. D. Collega, D. Franz ad *tit. Inſt. de Nupt. p.* 1. *n.* 12. Reverendiſſ. DD. Guetrather *Inſtit. Jur. Can.*
60 *lib.* 2. *tit.* 10. *n.* 15. Sententiam mediam eligunt alii, diſtinguentes inter obligationem juſtitiæ & fidelitatis, uti videre licet apud laudatum P. König *h. t. n.* 30.

61 Sententia affirmativa, cui ſuffragium meum dedico, probatur ex *cap. ſi ſeduxerit* 1. *de Adulter. & ſtupro*, ubi ſtatutum legitur: *ſi ſeduxerit quis virginem, dormieritque cum ea, dotabit eam, & habebit uxorem;* quem textum, etiamſi Interpretes communiter explicent quoad ſolam obligationem alternativam, ut ſeductor teneatur ſeductam ducere, vel dotare; ſupponunt nihilominùs, illam ſeductionem abſque promiſſione Matrimonii accidiſſe: hæc enim, ſi præceſſerit, licèt cum mera fictione, & ſecuta fuerit carnis commixtio, abſolutam ducendi obligationem operatur. Nam 62
(quod probè notandum) in effectu duplex tunc intercedit conventio: una, quâ deceptor promittit Matrimonium, ut uſum corporis obtineat; altera, quâ fœmina decepta concedit uſum corporis, eâ intentione & conditione, ut poſteà ducatur in uxorem. Et 63
prior quidem conventio, cùm involvat turpem conditionem, eſt irrita, & nullatenùs obligatoria; poſterior autem, cùm nullam involvat turpitudinem in petendo Matrimonio, poſt uſum corporis, eſt valida, & obligat deceptorem, ut, cùm fœmina per conceſſum uſum corporis ex ſua parte promiſſionem adimpleverit, & ipſe per contractum Matrimonii ſatisfaciat ſuæ promiſſioni, quâ tacitè ſe obſtrinxit, dum uſum corporis, ſub conditione Matrimonii conceſſum, acceptavit. Tex- 64
tus opportunus eam in rem allegari poteſt ex *l. idem ſi* 4. §. 3. *ff. de Condict. ob turpem cauſam*, ubi ſupponitur, quòd, ſi quis meretrici pro uſu corporis mercedem promittat, talis promiſſio non valeat; poſt uſum tamen corporis naſcatur obligatio ſolvendi mercedem, ratione ſubjunctâ, quòd *turpiter faciat, quòd ſit meretrix;* non autem *turpiter accipiat, cùm ſit meretrix.* Ratio ulterior aſſignari poteſt 65
ex natura contractuum innominatorum, in quibus, dum unus ex contrahentibus fecit, quod facturum ſe promiſit, alter viciſſim obligatur facere, ad quod faciendum ſe obligavit, vel expreſsè, vel tacitè, dum nempe rem, ab altero conditionatè promiſſam, acceptavit: nec enim librum v. g. cum ea conditione, ut viciſſim dem gladium, mihi conceſſum, poſſum acceptare, niſi cum tacita repromiſſione, quòd conditionem ſervare, & gladium dare velim. Cùm igitur in noſtra 66
facti ſpecie celebretur verus contractus innominatus, facio ut facias, ac uſus corporis à fœmina concedatur eâ conditione, ut poſteà ducatur in uxorem, non poteſt uſus corporis aliter acceptari, niſi cum tacita repromiſſione, fœminam illam in uxorem ducendi.

67 Principale argumentum, quod contra ſententiam noſtram excogitatur, eſt ſequens. Si promiſſor Matrimonii deberet fœminam ducere, deberet hæc obligatio reſultare vel ex promiſſione, vel ex defloratione. At neque reſultat ex promiſſione, quæ ſerium conſenſum deſiderat; neque ex defloratione: utpote cùm damnum, exinde ſecutum, aliâ ſatisfactione reparari queat.

68 At reſponſio facilè deducitur ex *num.* 63. quòd nempe promiſſor debeat fœminam ducere, non ex promiſſione prima & expreſſa, ſed ſecunda & tacitâ, quâ acceptandô uſum corporis, unà cum appoſita conditione ineundi Matrimonii conceſſum, per neceſſariam conſequentiam in appoſitam conditionem conſenſit, & Matrimonium tacitè repromiſit.

69 Limitant tamen noſtræ ſententiæ defenſores cum Sanchez *cit. l. n.* 4. *& ſeqq.* ſuam opinionem diverſimodè; præcipuè verò promiſſorem excuſant à ducenda fœmina, ſi vel illa facilè potuerit advertere deceptionem promiſſoris, utpote quoad conditionem & ſtatum longè ſuperioris; vel, ſi fœmina reciprocè promiſſorem decipiat, jactandô ſe divitem, nobilem, aut virginem, cùm talis non ſit.

70 Huic controverſiæ connectitur alia: an, qui puellam corrupit abſque Matrimonii promiſſione, teneatur illam ducere? Ubi

Reſp. I. eum, qui puellam corrupit abſque Matrimonii promiſſione, non teneri corruptam ducere, ſi neque vis, neque fraus, neque
71 preces importunæ intervenerint. Ratio eſt: quia obligatio ducendi neque ſubnaſcitur ex promiſſione, quæ ſupponitur abfuiſſe; neque ex injuria vel damno, ſponſæ illatô: nam ſcienti & conſentienti nec injuria nec damnum inferri cenſetur *cap. ſcienti* 27. *de R. J. in* 6.

72 Reſp. II. corruptorem teneri corruptam ducere, vel ſaltem dotare, quando corruptioni acceſſit vis, metus, fraus, aut etiam importunæ preces, damnumque, inde ſecutum, aliter compenſari non poteſt. De vi, metu, & fraude res certa videtur ob textum in ſupra *cit. cap. ſi ſeduxerit* 1. & *cap. pervenit* 2. *de Adulter.* ubi, qui virginem ſeduxit, jubetur illam
73 ducere vel dotare. Et ratio eſt: quia, tametſi promiſſio Matrimonii deficiat, attamen non deficit injuria cum damno; proindeque ſi damnum aliô modô compenſari nequeat, quàm dotandô vel ducendô, corruptor ad
74 dotandum vel ducendum obſtringitur. De importunis precibus (quibus etiam accenſeri ſolent munera) res equidem eſt dubia, nec obligationem dotandi vel ducendi corruptori imponit P. Pirhing ad *tit. de Adult. & ſtupro num.* 50. citans Molinam, Leſſium, & alios: eò quòd puella, quibuscunque precibus aut muneribûs illecta, maneat in ſua libertate, poſsitque corporis uſuram vel concedere vel renuere; nihilominùs, cùm etiam ille cen- 75
ſeatur puellam ſeducere, qui precibus aut donîs eandem ad opus carnale ſollicitat, textui in *d. cap. ſi ſeduxerit* multò conformior videtur ſententia, quæ cum Gonzalez in *not. ad cit. cap. num.* 2. Gutierrez *Quæſt. Canon. lib.* 1. *quæſt.* 37. *n.* 15. Reiffenſtuel *h. t. n.* 72. ducendi vel dotandi obligationem injungit.

Quòdſi tamen in hoc & priori caſu corru- 76
ptio maneat occulta, ſicut accidere ſolet, quando cum imprægnatione non eſt conjuncta, nec obligatio dotandi, nec obligatio ducendi conſurgit: tunc ſiquidem damnum in ordine ad nuptias, cum alio contrahendas, puella corrupta non patitur: utpote cùm virgo præſumatur *arg. cap. ult. de Præſumpt.* & *l. meritò* 51. *in pr. ff. pro Soc.* Quin etiam ſi 77
quis copulam habeat cum meretrice, vel tali fœmina, quæ aliunde non bene audit, nec illam ducere, nec dotare obſtringitur: quippe cùm *cit. cap. ſi ſeduxerit* & *cap. pervenit* loquantur ſolùm de ſeductione virginis; detrimen- 78
tum quoque non videatur eſſe tantum, ut obſtet honeſtis nuptiis, quibus jam antehàc per malam conſuetudinem aut famam obſtaculum fuiſſe poſitum ſupponitur. Conferantur hanc materiam latiùs tractantes Panormitan. & Gonzalez ad *cit. cap.* P. Pirhing ad *d. t. de Adulter. à num.* 44. P. Reiffenſtuel ad *h. t. à num.* 70.

Reſtat adhuc aliqua controverſia: quis- 79
nam habeat electionem, quando concurrit obligatio ducendi vel dotandi?

Reſp. cum communi contra Molinam, electionem eſſe penes corruptam. Ita Gonzalez *cit. l. num.* 7. Hoſtienſis ad *cit. cap. ſi ſeduxerit n.* 1. *in f.* Reiffenſtuel *h. t. n.* 89. Textus 80
perſpicuus in *cit. cap.* ubi ſeductor jubetur ſeductæ virgini conſtituere dotem congruam, ſi pater illius in nuptias conſentire noluerit. Ratio eſt: quia, tametſi ſecundùm regulam in obligatione alternativa debitoris ſit electio *cap. in alternativis* 70. *de R. J. in* 6. ceſſat tamen eadem regula in præſenti, ubi, cùm obligatio proveniat ex delicto, tenetur ſeductor ſeductæ talem præſtare ſatisfactionem, qualem ipſa elegerit. Cæteroquin perſæpe contingeret, ut illa vel libertate Matrimonii, vel emolumentô dotis privaretur.

§. II.
De externa manifeſtatione Promiſſionis.

81 II. Forma eſſentialis Sponſalium requirit, ut promiſſio per verba vel ſigna exteriùs *manifeſtetur.* Eſt enim receptiſſima doctrina, atque in *tract. noſtro de Jure Propriet. cap.* 1. *à n.* 69. ſtabilita, ex interna promiſſione non poſſe oriri jus activum aut paſſivum, fundans juſtitiam comutativam. Boſco *Theol. Sacram. p.* 5. *diſp.* 11. *de Matrim. concl.* 4. *n.* 136.

82 Quantùm ad verba, generaliter obſervan-
dum eſt, Sponſalia præſumi contracta, quan-
do exprimitur promiſſio per verba, quæ vel
ex nativa ſignificatione, vel ex conſuetudine
loci denotant promiſſionem futuri Matrimo-
nii. Talia ſunt ſequentia. *Obligo me, quòd ve-*
lim te ducere, vel tibi nubere; tu es meus ſponſus
vel ſponſa; tu meus eris maritus aut uxor; te-
cum celebrabo nuptias; ſanctè promitto, quòd in-
tendam tecum Matrimonium contrahere &c. Pro-
lixè Sanchez de *Matrim. lib.* 1. *diſp.* 18. *per tot.*
83 Quòdſi verba ſint tantùm amatoria, v. g.
tu es meus chariſſimus vel mea chariſſima; tu es
theſaurus meus, vel meum cor; tu es meus vel
mea &c. non habentur pro ſufficientibus ad
Sponſalia, præſertim in noſtra Germania, ubi
inter perſonas diverſi ſexûs ſæpiſſimè mutuus
amor, cum repetita expreſſione talium formu-
larum, diuturnô viget tempore, absque eo,
quòd ſubſit obligatio, Matrimonium contra-
hendi. P. Reiffenſtuel *h. t. n.* 36.
84 Quantùm attinet ad ſigna, rurſus tenen-
dum eſt, illa debere taliter eſſe diſpoſita, ut
juxta communem intelligentiam, uſum, aut
conſuetudinem loci, conſenſum in futuras
nuptias exprimant. Cujusmodi ſigna ſunt
porrectio manûs, oblatio munerum, traditio
annuli &c. quæ, ſi præcedat aut concomite-
tur tractatus aut diſcurſus de Matrimonio,
pro expreſſione conſensûs interni ſufficere
videntur: eò quòd ſigna præſumantur exhi-
beri & acceptari eâ intentione, quâ proferun-
tur & acceptantur verba in illo tractatu aut
diſcurſu *arg. l. ſemper* 34. *ff. de R. J.* Sanchez
d. lib. 1. *diſp.* 22. *num.* 3. *&* 2. *ſeqq.* P. Engel *h. t.*
85 §. 2. *num.* 8. *reſp.* 3. Quamvis aliàs ſigna,
cùm dubia ſint, & interdum ſolius affectûs aut
amoris oſtendendi gratiâ adhibeantur, ad in-
ducendam promiſſionis certitudinem, ſe ſo-
lîs non ſufficiant *arg. cap. illud quoque* 11. *de*
Præſumpt. Sanchez *d. diſp.* 22. *n.* 1. Quin 86
& univerſaliter, quotiescunque dubium oc-
currit de valore promiſſionis, idque habitô
examine vinci non poteſt, crederem, potiùs
contra Sponſalia, quàm pro Sponſalibus, eſſe
judicandum: tum quia aliàs Jura ſunt pro-
niora ad liberandum, quàm obligandum *l.*
Arianus 47. *ff. de O. & A.* tum quia Matrimo-
nia coacta, & nolentibus impoſita, ſolent ha-
bere funeſtos & difficiles exitus *cap. requiſivit*
17. *h. t.*
Quæres: an & qualiter per literas contra- 87
hantur Sponſalia?
Reſp. Sponſalia per literas quidem contra-
hi poſſe, dum nihil intereſſe cenſetur, utrùm
aliquis conſenſum exprimat per verba, ſigna,
vel literas *arg. cap. cùm inter* 23. *h. t.* Roſigno-
lo de *Sponſal. præn.* 5. *ſect.* 15. *per tot.* P. Wex
de *Sponſal. p.* 1. §. 5. *n.* 4. Interim, ſi con- 88
ſenſus de futuro Matrimonio non exprimatur
luculenter in literis, ſed tantùm ibidem po-
nantur termini amatorii, de quibus in *n.* 83.
per ſe loquendô Sponſalia necdum perfecta
judicabuntur. Quamobrem ſi quis in li- 89
teris, ad amaſiam datis, eandem appellet
ſponſam, naſcetur quidem præſumptio de
contractu ſponſalitio; hæc tamen non ſuffi-
ciet ad judicium certum, de Sponſalium ob-
ligatione ferendum; quemadmodùm ex *l. non*
epiſtolis 13. *Cod. de Probat.* probatur, ubi reſcri-
ptum habetur, ex eo, quòd aliquis fœmi-
nam in epiſtola ſororem appellet, qualitatem
ſororis plenè probatam non reputari. P. Kö-
nig ad *h. t. num.* 35.

§. III.

De Promiſſionis ad certam perſonam determinatione.

90 III. **F**Orma eſſentialis Sponſalium requirit,
ut promiſſio *determinetur* ad certam
perſonam: ſi quis enim pluribus puellis re-
promittentibus promittat Sponſalia, dicen-
dô: *unam ex vobis ducam;* Sponſalia non cen-
ſentur eſſe completa, nec impedimentum pu-
blicæ honeſtatis operantur per *cap. un. h. t. in*
6. Sicut enim Matrimonium conſiſtere ne-
quit inter perſonas plures, quàm unam; ita
nec Sponſalia conſiſtere poſſunt. König ad
h. t. num. 14.
91 Interim ex tali promiſſione promittentem
obligari ad unam ex illis puellis eligendam, &
viciſſim eam, quæ fuit electa, obſtringi ad
nubendum promittenti, communiſſimè do-
cetur. Sanchez de *Matrimon. d. lib.* 1. *diſp.* 26.
n. 2. & 3. Boſco de *Matrim. cit. diſp.* 11. *n.* 249.
Wieſtner *h. t. n.* 23. Quod tamen non caret
92 difficultate. Cur enim promittenti relin-
quitur libertas, unam eligendi, & non eadem
libertas conceditur puellis repromittenti-
bus? Ideò, ais: quia promittens contraxit
obligationem alternativam, in qua electio eſt
promittentis ſeu debitoris *cap. in alternativis*
70. *de R. J. in* 6. Atqui, infero ego, etiam 93
puellæ per ſuam repromiſſionem contraxe-
runt obligationem alternativam ſeu potiùs
indeterminatam: ergo & ipſis competit ele-
ctio, ut, ſi una ex illis nubere voluerit pro-
mittenti, is determinatè teneatur conſenti-
re. Vel igitur utrique parti tribuenda 94
erit electio, vel neutri; & hoc poſterius for-
taſſis tantò magis verificabitur, quantò cer-
tius videtur, quòd ex obligatione indetermi-
nata, qualis eſt præſens, nequeat oriri jus de-
terminatum, unam pro libitu eligendi præ
alia.
Dices cum Sanchez *d. l. n.* 6. & cum Boſco 95
d. l. n. 249. *in fin.* electionem illi competere,
qui prior promiſerit; adeóque ſi ſponſus prior
promiſerit pluribus fœminis, & hæ repromi-
ſerint, eam, quam ipſe elegerit, teneri con-
ſentire; ſin autem ſponſæ ab initio promiſe-
rint, & ſponſus repromiſerit, penes ſponſas
electionem eſſe, & illam, quæ elegerit, à
ſponſo ducendam. Verùm, ſicut in aliis 96
contractibus bilateralibus non attenditur,
quis primus promiſerit; ita nec in Sponſali-
bus

bus diſtinguitur, num ſponſus promiſſionem
primus fecerit, vel ſponſa: nec obligationis
natura mutatur, quòd una pars citiùs, altera
ſeriùs promiſerit, ſed potiùs invariata manet,
dum complementum & perfectionem ſuam
ab eo demum tempore, quô utriusque partis
97 concurrit promiſſio, conſequitur. Imò,
cùm in Sponſalibus æqualis & eadem obliga-
tio contrahatur, non poterit cenſeri alterna-
tiva ex parte promittentis, niſi etiam dicatur
alternativa ex parte repromittentium.
98 Quòdſi tamen obligatio indeterminata
connexam haberet conditionem, ac Titius
v. g. ad tres ſorores diceret: *ducam ex vobis*
unam, quæ mihi ſerviet in mea ægritudine, cre-
derem indubitatè, quòd obligatio indetermi-
nata tranſeat in determinatam, & tribuat jus
illi ſorori, quæ conditionem primitus imple-
vit. Magnif. D. P. König *cit. l.* Sicut enim im-
plementum conditionis ex contractu condi-
tionato purum & abſolutum efficit: ſic etiam
ex obligatione indeterminata facit determi-
natam.
99 Sin autem promittens unam ex pluribus ſo-
roribus repromittentibus cognoſceret, poſt
Concil. Trident. amittit jus omne, antece-
denter habitum: nam reſpectu illarum, qui-
buscum commercium carnale non habuit,
contrahit affinitatem; reſpectu autem ſoro-
ris cognitæ cùm delinquat, indignus eſt, ut
eam ducat. Sanchez *d. l. n.* 4. Sed contra- 100
dicit Sylveſter in *verb. Matrim.* 2. *n.* 11. ejus-
que contradictionem probabilem judicat Bo-
ſco *d. l. n.* 250. in caſu propoſito; licèt in ca-
ſu, quô promittens unam ex puellis repromit-
tentibus, nullâ conſanguinitate inter ſe con-
junctis, corrumpit, in *num.* 253. cum *cit.* San-
chez *num.* 12. aliter ſentiat. Ego autem 101
dicendum arbitror, ex tali copula ſubnaſci
quidem vehementem præſumptionem, quòd
antecedentia Sponſalia indeterminata per
novum conſenſum evaſerint determinata; ſi
tamen reipsâ de Sponſalibus determinandis
aut renovandis inter complices non fuerit
cogitatum, Sponſalia manere indetermina-
ta, nec obligationem determinatam conſur-
gere, niſi in circumſtantiis, de quibus in *num.*
61. *& ſeqq.*

§. IV.

De Acceptatione Promiſſionis.

102 IV. **F**Orma eſſentialis Sponſalium requirit
acceptationem promiſſionis: tum quia
Sponſalia ſunt vera conventio, quæ duorum
in idem placitum exigit conſenſum *l. hujus*
103 *edicti* 1. §. 2. *ff. de Pact.* tum quia promiſſio,
non acceptata, non poteſt operari vinculum
juſtitiæ, ſive loquamur de Jure poſitivo, ſive
de Naturali, velut concluſum habetur in
104 *tract. de Jure Proprietatis cap.* 1. *à n.* 52. tum
quia nec votum obligat, antequàm DEUS ac-
ceptet; ut proinde nec alia promiſſio, prius-
105 quàm acceptetur, obligare valeat. Unde,
tametſi Sempronius v. g. in præſentia plurium
hominum dicat, ſe Titiam ſibi copulaturum,
non erunt Sponſalia, ſi Titia promiſſionem
hanc propter ignorantiam vel cauſam aliam
non acceptaverit. Sanchez *cit. l.* 1. *diſp.* 6. *n.*
23. Poteritque talis promiſſio liberè revoca-
ri. P. Engel ad *h. t.* §. 2. *n.* 9. & 10.
106 Nec obloquitur I. *cap. veniens* 5. *Qui Clerici*
vel voventes &c. ubi ſupponitur, ex Matrimo-
nii promiſſione, abſenti factâ, obligationem
107 ducendi fuiſſe natam. Nam, ut notant
ibidem Interpretes cum Gloſſa, vel procura-
tor abſentis nomine promiſſionem accepta-
vit; vel abſens ipſemet, poſt habitam pro-
miſſionis notitiam, in illam conſenſit.
108 Nec obloquitur II. *l. ſi pollicitus* 1. *in pr. &*
§. 1. *cum l. ſi quis* 2. *in pr. ff. de Pollicitat.* ubi pro-
miſſio, Reipublicæ vel piæ cauſæ facta, valo-
rem habet, etiamſi non fuerit acceptata.
109 Siquidem promiſſio Matrimonii, cùm tendat
in favorem & commodum perſonæ privatæ,
nec Reipublicæ nec cauſæ piæ cenſetur fieri:
proindeque non participat hoc ſingulare pri-
vilegium, Reipublicæ vel piæ cauſæ conceſ-
ſum, ſed inſtar alterius promiſſionis, ſeu polli-
citationis, manet inefficax ac revocabilis, us-
que dum acceptetur.
Quid autem, ſi quis per modum voti pro- 110
mittat DEO, quòd velit ducere Bertham, an-
ne obligabitur ad Bertham ducendam ſinè il-
lius acceptatione?
Reſp. negativè. Ratio eſt: quia votum tale 111
non obligat, quatenùs continet promiſſio-
nem factam homini, veluti patet ex dictis;
nec obligat, quatenùs continet promiſſio-
nem, DEO factam: votum quippe non ob-
ligat, quando ponit obſtaculum majori & me-
liori bono: ſed votum ſtatûs matrimonialis
ponit obſtaculum majori & meliori bono, vi-
delicèt ſtatui cœlibatûs, qui longè præſtan-
tior & nobilior eſt ſtatu conjugali; prout de-
finitum eſt in Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de Ma-*
trim. can. 10. ibi: *ſi quis dixerit, ſtatum conju-*
galem anteponendum eſſe ſtatui virginitatis, vel
cœlibatûs, & non eſſe melius ac beatius, manere in
virginitate aut cœlibatu, quàm jungi Matrimo-
nio, anathema ſit. Sanchez *d. lib.* 1. *diſp.* 6. *n.* 1.
Et licèt Matrimonium ſit Sacramentum, & 112
conferat gratiam Sacramentalem; attamen
ſtatui cœlibatûs propterea nequit præferri:
quia hic includit tam ſtatum Religioſum, qui
comprehendit omne remedium, ad perfe-
ctionem conſequendam poſſibile; quàm ſta-
tum Clericalem, qui complectitur Sacramen-
tum Ordinis, & gratiam Sacramentalem ad
functiones longè ſublimiores producit.
Exceptionem facit Sanchez *d. l. n.* 1. & 7. 113
& cum eo P. Krimer ad *h. t. num.* 45. & 51.
tum quando quis continentiam aliter ſerva-
re non valet, quàm in ſtatu matrimoniali: eò
quòd bonum cœlibatûs relativè ad ſimilem
voventem non videatur eſſe melius, ob con-
junctum

junctum periculum relapsûs, juxta Apoſtolum *1. Corinth. 7.* ibi : *meliùs eſt nubere, quàm uri;* 114 tum quando per Matrimonium utilitas publica, nempe compoſitio pacis inter Principes bellô implicatos; vel converſio gentium, obtineri poteſt.

§. V.

De Repromiſſione.

115 V. **F**Orma eſſentialis Sponſalium expetit *repromiſſionem*, ſeu mutuam promiſſionem, ut relucet ex definitione in *cap. 1. n.* 20. Ratio eſt: quia contractus ſponſalitius eſt bilateralis & oneroſus, adeóque partem utramque ſtringit ad aliquid dandum, aut faciendum, Matrimonium ſcilicèt utrinque cele-
116 brandum. Certè non valet emptio-venditio, niſi & emptor promittat numerare pretium, & venditor mercem tradere ſpondeat. Ergo nec valent Sponſalia, niſi pars utraque promittat. Magnif. D. P. König ad *h. t. n.* 44. Clariſſ. P. Kugler de *Sponſalib. p. 1. q. 4. à n.* 56.
117 Poteſt equidem promiſſio Matrimonii eſſe non-reciproca, & non-oneroſa, ſed merè gratuita & unilateralis, veluti ſi quis puellæ in compenſationem meritorum ultrò Matrimonium offerat, & illa acceptet; quemadmodùm poteſt alteri promitti equus vendendus, absque eo, quòd ille viciſſim repromiſ-
118 ſionem faciat de numerando pretio: interim talis promiſſio non erit ſponſalitia, nec producet impedimentum publicæ honeſtatis; ſicuti promiſſio de equo vendendo ſinè repromiſſione numerandi pretii non eſt vera emptio-venditio, nec producit actionem empti-venditi: & in dubio non præſumitur obligatio aliter contrahi, quàm ſub onere & conditione repromiſſionis. P. Pirhing *h. t. n.* 4. P. Krimer *n.* 26. P. Reiffenſtuel *n.* 16.
119 Dices cum quibusdam, Matrimonii promiſſionem & illius acceptationem non poſſe conſiſtere citra repromiſſionem: tum quia promiſſio Matrimonii habet intrinſecè ſibi connexam conditionem: *ſi pars altera repromiſerit;* & conſequenter, ſi acceptetur talis promiſſio, debet acceptari cum annexa conditione repromiſſionis: tum quia in Matrimonio 120
de præſenti contracto non poteſt adeſſe promiſſionis acceptatio, quin repromiſſio concurrat; adeóque nec in Sponſalibus ſeu promiſſione futuri Matrimonii.

Reſp. negandô aſſertum; & ad I. probat. 121
Reſp. promiſſionem futuri Matrimonii habere quidem regulariter annexam conditionem: *ſi pars altera repromiſerit;* attamen neceſſum haud eſſe, ut illa repromiſſio fiat in continenti: utpote cùm poſſit in futurum differri, reſervatô jure ulterioris deliberationis; ſicut v. g. in emptione-venditione, quando venditor dicit: *vendo tibi frumentum meum,* non eſt opus, ut emptor in continenti reſpondeat, & *ego tibi pro ſingulis modiis ſingulos florenos promitto &c.* ſed poteſt acceptare venditionis promiſſionem, jure ulterioris deliberationis ſibi reſervatô.

Ad II. reddo diſparitatem: quia Matri- 122
monium, cùm conjunctam habeat traditionem corporum, & jus reale producat utrinque, requirit mutuum conſenſum & reciprocam promiſſionem de præſenti: quippe cùm aliàs traditio illa ſeu conſtitutio juris realis eſſet fornicaria, ac conjugi daret jus proximum ad uſum conjugalem cum conjuge non ſuo. At, promiſſio futuri Matrimonii ſolummodò producit jus ad rem; nec petit, ut viciſſim pars altera jus conſimile acquirat: quia non datur jus ad uſum conjugalem, ſed tantùm traditio hujus juris in futurum promittitur.

SECTIO III.

De Forma accidentali Sponſalium.

SUMMARIA.

123. *Ad formam accidentalem Sponſalium ſpectat conditio.* 124. *& ſeqq. Quando duo Sponſalia conditionatè fiunt, prima ſunt potiora, licèt conditio, poſterioribus adjecta, priùs impleatur.* 127. *& ſeqq. Poſt exiſtentiam conditionis non eſt opus novô conſenſu.* 130. *& ſeqq. Conditiones impoſſibiles in Sponſalibus non vitiantur, ſed vitiant.* 133. *Sponſalia etiam ſub conditione reſolutiva rectè celebrantur.* 134. *& ſeq. Pertinet etiam ad formam accidentalem dies.* 136. *& ſeqq. Modus.* 139. *Demonſtratio.* 140. *Cauſa.* 141. *& ſeq. Pœna non poteſt adjici, ut ſolvatur in caſu juſta reſilientiæ.* 143. *& ſeq. Explicatur duplex opinio de pœna, ſolvenda in caſum, quô injuſtè reſilitur.* 145. *& ſeqq. Defenditur opinio, quæ pœnam admittit.* 148. *& ſeqq. Occurritur ſubterfugio Adverſariorum.* 152. *& ſeqq. Panditur genuinus ſenſus* cap. gemma 29. h. t. 160. *& ſeqq. Removetur inſtantia.* 163. *In Sponſalibus poteſt etiam fidejuſſor intervenire.* 164. *Item pignus.* 165. *& ſeq. Intellige quoad obligationes acceſſorias.* 167. *Sublatâ obligatione principali, tollitur obligatio fidejuſſoria & pignoratitia.*

§. I.

De Conditione, Sponſalibus adjectâ.

123 **A**D Formam accidentalem Sponſalium pertinet I. *conditio*, quæ, ſi poſſibilis, contingens, aut neceſſaria ſit, Sponſalibus adjici poteſt tam de futuro, quàm de præſenti, &

præ-

præterito, veluti colligitur ex iis, quæ generatim de conditionibûs, pactis & contractibus adjici ſolitîs, diſcuſſimus in *Lib. III. tr. de Pact. & Contract. cap. 1. ſect. 5. §. 2. per tot.* & conſtat ſpeciatim ex *cap. de illis 3. cap. per tuas 6. de Condit. appoſit.* Solummodò quædam dubia hîc offeruntur extricanda. Et quidem

124 Dubitatur I. utrùm, ſi Sponſalia ſub conditione de futuro poſſibili contrahantur ſucceſſivè cum duabus, & conditio, poſterioribus Sponſalibus appoſita, priùs adimpleatur, hæc præferenda ſint prioribus?

Reſp. negativè. Ita Pontius de *Matrimonio lib. 3. cap. 13. n. 21.* Roſignolo de *Sponſalib. prænot. 5. ſect. 9. num. 20. & ſeq.* P. Wieſtner *h. t.*
125 *num.* 13. Ratio eſt: quia, ſi Sponſalia cum duabus abſolutè contrahantur, priora poſterioribus anteponuntur. Ergo etiam, ſi cum duabus conditionatè contrahantur, priora poſterioribus anteponuntur, eſto conditio, poſterioribus adjecta, priùs adimpleatur: nam conditio, prioribus adjecta, & ſeriùs adimpleta, facit, ut Sponſalia priora ſtatim ab initio abſolutè cenſeantur fuiſſe contracta per *l. neceſſario 8. in princ. ff. de peric. & com. rei vend. l. potior 11. §. 1. ff. Qui potior. in*
126 *pignore &c.* Si tamen conditio, prioribus adjecta, penitus deficiat, incipiunt valere poſteriora, eô modô, quô ſupra *à n.* 41. diximus, valere Sponſalia ſecunda & abſoluta.

127 Dubitatur II. utrùm, ſi Sponſalia ſub conditione de futuro poſſibili ineantur, per exiſtentiam conditionis abſque novo conſenſu perficiantur?

Reſp. affirmativè. Roſignolo *cit. l. num.* 5.
128 Ratio eſt: quia non tantùm in genere de pactis & contractibus in *cit. tractatu noſtro cap. 1. n.* 278. concluſimus, quòd, per exiſtentiam conditionis, abſque conſenſu novo perfici-
129 antur per *§. conditiones 6. Inſt. de V. O.* Sed etiam in ſpecie de Sponſalibus ex *cap. un. h. t. in 6.* per argumentum à ſenſu contrario colligitur, quòd, poſt eventum conditionis, ſtatim efficiantur pura, & impedimentum publicæ honeſtatis operentur.

Dubitatur III. utrùm conditiones impoſ- 130
ſibiles in Sponſalibus habeantur pro non-adjectis, ſicque non vitient Sponſalia, ſed vitientur?

Ita cum multis à ſe allegatis tradunt Sanchez de *Matrim. lib. 5. diſp. 17. n. 1.* Boſco de *Matrim. ſect. 8. concl. 8. à n.* 372. Roſignolo *cit. l. n.* 34. Paritatem deſumunt ex Matrimonio, cui, ſi conditiones turpes aut impoſſibiles apponantur, pro non-adjectis habentur *cap. ult. de Condition. appoſit.* Sed probabi- 131
lius id negant Zoëſ. ad *cit. tit. n.* 22. P. Engel *ibid. n.* 15. P. Wieſtner *n.* 30. P. Wex de *Sponſalib. p. 1. §. 6. à n.* 22. Ratio eſt: quia eſt regula generalis, in *cit. tract. de Pact. & Contract. cap. 1. n.* 247. aſſignata, pacta vel contractus vitiari & irritari, quando conditio impoſſibilis affirmativè adjicitur; nec alius contractus ab hac regula cernitur exceptus, quàm matrimonialis. Ergo Sponſalia, ſub eadem conditione inita, ſunt nulla & irrita.

Nec licet id, quod ſingulariter in favorem 132
Matrimonii fuit conſtitutum, ad Sponſalia applicare: præſertim cùm omninò diverſa ſit ratio de Sponſalibus, quæ carent dignitate Sacramenti, nec diſſolutionem, etiam dum valida fuerunt, refugiunt.

Dubitatur IV. utrùm Sponſalia poſſint 133
contrahi ſub conditione reſolutiva?

Reſp. affirmativè. Ratio eſt: quia Sponſalia, jam abſolutè contracta, mutuô contrahentium conſenſu diſſolvi poſſunt. Ergo etiam ab initio poſſunt contrahi ſub conditione reſolutiva, cujus virtus & effectus eſt, ut interim, dum pendet conditio, Sponſalia ſint valida, &, eveniente conditione, reſolvantur. Vid. *cit. tract. n.* 249.

§. II.

De adjectione Diei, Modi, Demonſtrationis & Cauſæ.

134 **A**D Formam accidentalem Sponſalium pertinet II. adjectio *diei*, qui, ſi incertus ſit, quoad quæſtionem an, æquivalet condi-
135 tioni, ex dictis in *cit. tr. cap. 1. n.* 258. Sin autem ſit certus, & adjiciatur per modum termini ad quem, v. g. *Sponſalia ſint inter nos contracta ex calendis Auguſti;* ſtatim quidem obligatio ſponſalitia contrahitur in actu primo, ſed in actu ſecundo non eſt efficax, antequàm Auguſti calendæ illuceſcant ex *cit. cap. 1. num. 259. & ſeq.* Sanchez *d. lib. 1. diſp. 19. num.* 11.

136 Ad eandem Formam accidentalem III. pertinet adjectio *Modi*, qui, ſi poſſibilis & honeſtus ſit, ſponſalitium contractum relinquit abſolutum; attamen onerat partem alteram, ut gravamen, ſibi per modum impoſitum,
137 præſtet ex *cit. cap. 1. n.* 266. Sin autem impoſſibilis ſit, habetur pro non-adjecto: utpote cùm obligatio non detur ad impoſſibile ex eodem *cap. n.* 269. Roſignolo de *Sponſalib. d. prænot. 5. ſect. 11. n.* 5. Niſi vitiet ſubſtan- 138
tiam Matrimonii, quo caſu, ſicuti Matrimonium reddit invalidum ex *cap. ult. de Condit. appoſ.* quin & alios contractus irritat *d. cap. 1. n.* 269. ita etiam vitiat Sponſalia. Roſignolo *d. l. num.* 4.

Ad eandem Formam accidentalem IV. 139
pertinet adjectio *demonſtrationis.* De hac repetenda eſt regula ex ſæpe *cit. cap. 1. n.* 274. quòd, licèt in rei veritate non ſubſiſtat, Sponſalia tamen, quibus apponitur, valeant, dummodò de re vel perſona, quam afficit demonſtratio, aliunde conſtet. Roſignolo *d. l. num.* 2. & 3.

Ad eandem Formam accidentalem V. 140
pertinet adjectio *cauſæ*, quam, ſi falſam eſſe conſtiterit, efficere, ut Sponſalia reſolvantur, docet *cit.* Roſignolo *ſub num.* 2. & patet ex dictis in *cit. cap. 1. n.* 271.

§. III.

§. III.

De adjectione Pœnæ.

141 AD Formam accidentalem Sponſalium
IV. pertinet adjectio *pœnæ*, quâ parti, à
Sponſalibus recedenti, propter violatam fi-
dem, per modum alicujus pœnæ certa quan-
142 titas ſolvenda imponitur. Quam adje-
ctionem eatenùs illicitam eſſe, ut pœna ſol-
vatur etiam in caſu, quô juſta reſiliendi cauſa
ſuppetit, omnium eſt ſententia, veluti per-
hibet Clariſſ. P. Wex de *Sponſalib. p. 2. contr. 2.*
n. 2. juxta diſertum textum in *cap. gemma* 29.
143 *h. t.* An verò adjectio pœnæ tunc quo-
que ſit illicita, quando non ſuppetit juſta re-
ſiliendi cauſa? Contentione non parva di-
ſputatur. Affirmant Sanchez *lib.* 1. *diſp.* 30.
per tot. Zoëſ. ad *h. t. num.* 82. Gonzalez ad *d.*
cap. gemma n. 2. Pirhing ad *eund. tit. num.* 23.
Clariſſ. P. Kugler de *Sponſalib. p.* 1. *q.* 3. *n.* 42.
& ſatis apertè Clariſſ. P. Wex *cit. contr. per*
144 *tot.* Negant Layman. *Theol. Moral. lib.* 5.
tract. 10. *cap.* 1. *num.* 8. Gobat *Theol. experim.*
tract. 10. *n.* 172. Roſignolo de *Sponſal. prænot* 5.
ſect. 10. *n.* 3. Barboſa ad *cit. cap. n.* 10. P. En-
gel ad *h. t.* §. 2. *n.* 7. Gletle in *aſſert. jurid. aſ-*
ſert. 56. Clariſſ. D. Collega Franz ad *tit. Inſt.*
de Nupt. p. 1. *n.* 18. P. Reiffenſtuel *h. t. n.* 188.
145 Ego negantium opinionem probo I. quia
ex natura rei non implicat, ut pœna in caſum,
quô injuſtè quis reſilit à Sponſalibus legitimè
contractis, ſolvatur: ſicut enim tunc pœna
legalis intervenire poteſt; ita non apparet ra-
tio, cur pœna conventionalis intervenire non
146 valeat. II. quia in cæteris pactis & con-
tractibus licet convenire de pœna, in even-
tum, quô unus ex paciſcentibus aut contra-
hentibus datæ fidei contravenerit, ſolvendâ:
nulla proinde ratio cogit, ut aliud ſtatuamus
147 de Sponſalibus. III. quia de Jure non eſt
prohibitum, in contractu ſponſalitio conve-
nire de arrhis, ut infra videbimus, poſt illici-
tum receſſum à Sponſalibus, aut perdendis
aut compenſandis. Ergo de Jure non eſt pro-
hibitum, in contractu ſponſalitio convenire
de pœnâ, poſt illicitum receſſum à Sponſali-
bus ſolvendâ.
148 Nec juvat dicere, quòd arrhæ, cùm ple-
rumque conſtituantur in exigua quantitate,
&, velut jam traditæ, faciliùs & ſuaviùs amit-
tantur, quàm pœnæ, Matrimonii libertati
tantum non cauſent præjudicium, quantum
149 cauſatur à pœnis. Nam inprimis ex hac
diſparitate ſolùm convinceretur, quòd pœ-
næ non debeant in quantitate majori conſiſte-
re quàm arrhæ, non obſtante, quòd arrhæ
tradantur, & pœnæ tantùm promittantur:
ſiquidem vix non eadem difficultate relinqui-
mus, quod tantùm ſub conditione datum eſt,
150 quàm ſolvimus, quod debemus. Dein-
de ſi pars, quæ recipit arrham, Sponſalia ſer-
vare recuſet, arrha non ſupponitur ab illa
parte tradita, ſed potiùs, quæ tradita eſt à par-
te altera, cum duplicatione danti reſtitui de-
bet; quô caſu eſt æqualis ratio de arrha &
pœna. Denique nihil eſt in Jure determi- 151
natum, quænam ſit arrharum quantitas, &
quouſque poſſint excreſcere, niſi quòd in Ju-
re Civili in *l. mulier* 5. *Cod. h. t.* vetitum lega-
tur, ne pactum de arrhis ultra quadruplum
reddendis ineatur; per hanc verò prohibitio-
nem certa arrharum quantitas, ut nemini non
patulum eſt, non determinatur.
Video tamen, totius rei cardinem verſari 152
in genuina explicatione *d. cap. gemma* 29. *h. t.*
cujus verba adſcribere lubet. *Gemma mulier*
nobis expoſuit, quòd, cùm T. filia ejus cum C. con-
traxit matrimonium, B. de Alterio eâ occaſione,
quòd inter P. filium ſuum, & prædictam puellam,
intra ſeptennium conſtitutos, Sponſalia contracta
fuerunt, pœnam ſolvendam à parte, quæ contrave-
niret, in ſtipulatione appoſitam, ab ipſa nititur ex-
torquere. Cùm itaque libera Matrimonia eſſe de-
beant, & ideò talis ſtipulatio propter pœnæ interpo-
ſitionem ſit meritò improbanda: mandamus, qua-
tenùs, ſi eſt ita, eundem B. ut ab extorſione prædi-
ctæ pœnæ deſiſtat, Eccleſiaſticâ cenſurâ compellas.
Dicunt itaque Authores, nobis contrarii, 153
quòd ſtipulatio pœnalis manifeſtè reprobe-
tur in *cit. cap.* ob rationem, æquè luculentam,
quòd Matrimonia debeant eſſe libera; quæ
ratio tunc quoque procedit, quando legitima
cauſa à Sponſalibus diſcedendi non occurrit.
Verùm, quàm malè robur opinionis ſuæ in 154
cit. cap. ponant, quantocius demonſtrabo.
Enimverò ſi caſum illius *cap.* perpendamus,
Sponſalia, ibidem contracta, vel nunquàm
valuerunt: eò quòd perſonæ deſponſatæ *intra*
ſeu infra *ſeptennium* conſtitutæ fuiſſe dican-
tur; vel, ſi valuerunt, ac poſt ſeptennium in
impubertate contracta ſupponuntur, ſponſo
& ſponſæ competiit jus, ab iiſdem Sponſali-
bus ſtatim poſt completam pubertatem reſi-
liendi. Rectè igitur Summus Pontifex 155
decidit, quòd ſtipulatio pœnalis, hiſce Spon-
ſalibus adjecta, non potuerit adſtringere par-
tes, ne Matrimonium aliud contrahant: quo-
niam libertas Matrimonii, de Jure Communi
impuberibus poſt pubertatem indulta, per
ejusmodi conventiones pœnales circumſcri-
bi non poteſt; quod ultrò conceſſimus in
num. 142. Prætereà ſi rationem, cur S. 156
Pontifex illam ſtipulationem pœnalem im-
probaverit, trutinemus, illa conſiſtit in liber-
tate Matrimonii; quæ utique non erit liber-
tas phyſica, vi cujus de facto & phyſicè poſ-
ſumus aliquid facere vel omittere; ſed juri-
dica, vi cujus de jure & licitè quid facere poſ-
ſumus, aut omittere. Siquidem libertas 157
phyſica non ſolùm generaliter in pactis &
contractibus non attenditur: utpote cùm pro-
ducant jus proprietatis, tanquàm morale vin-
culum, quô aliquis ad poſitionem vel omiſ-
ſionem actûs adſtringitur, ita ut, quæ ab ini-
tio, priusquàm inita fuit conventio, ſunt libe-
ræ voluntatis, poſteà fiant neceſſitatis ex *l.*
ſicut 5. *Cod. de O. & A.* Sed etiam ſpeciali- 158
ter

ter in Sponſalibus, dum, ex dicendis in *cap. ſeq.*
producunt gravem obligationem juſtitiæ, &,
niſi partes ultrò hanc obligationem explere
velint, per ſeveritatem cenſurarum & alia-
159 rum pœnarum adiguntur. Sive igitur
textum, ſive rationem S. Pontificis in *cit. cap.*
ponderemus, liquidum & apricum eſt, pœ-
nam in Sponſalibus eatenùs tantùm improba-
ri, quatenùs impedit libertatem juridicam,
& tollit facultatem, à Sponſalibus licitè rece-
dendi.
160 Dices: S. Pontificem voluiſſe in *cit. cap.*
phyſicæ quoque libertati in tantùm favere,
ut, ſi contrahentes Sponſalia nolint ampliùs
ſtare promiſſis ob intervenientem obligatio-
nem juſtitiæ, non poſſint aliô, & hominibus
plerumque aſperiori remediô, videlicèt ſolu-
tione pœnæ, ad implementum promiſſiônis
compelli: voluit enim ſingulariter libertati
Matrimonii proſpicere, & conſequenter non
tantùm libertatem juridicam ſed etiam phy-
ſicam, quantùm potuit, adjuvare.
Sed gratis ſic dicis. Jam enim oſtendi ex 161
caſu & ratione *cit. cap.* quòd S. Pontifex ſolam
libertatem juridicam intenderit promovere:
nec enim contrahentes Sponſalia, & eadem
ſinè cauſâ adimplere nolentes, digni ſunt in-
dulgentiâ & gratiâ Pontificiâ, ſed potiùs me-
rentur pœnam, non ſolùm ex conventione
debitam, ſed etiam à Legibus aut Judice im-
ponendam. Satíſque Matrimonii liber- 162
tas per hoc adjuta cenſetur, quòd juſta reſi-
liendi facultas adjectione pœnæ nequeat im-
pediri; cùm tamen in aliis negotiis is, qui
etiam ex juſta cauſa recedit à conventione,
ad pœnam exſolvendam conſtringi valeat,
quando contrahentes per ſpecialem pactio-
nem id expreſſerunt.

§. IV.

De interventu fidejuſſoris, aut conſtitutione pignoris.

163 VII. PErtinet ad Formam accidentalem
Sponſalium interventus *fidejuſſoris*,
cui neque Jus reſiſtit, neque ratio: eò quòd
obligatio Sponſalium per fidejuſſorem non al-
teretur, ſed tantùm firmetur & confirmetur,
quatenùs obligatio, quam ſubit perſona prin-
cipalis, in fidem fidejuſſoris ſuſcipitur. Roſig-
nolo de *Sponſal. prænot.* 6. *n.* 1.
164 VIII. ad eandem Formam pertinet conſti-
tutio *pignoris*: ſicut enim fidejuſſor obligatio-
ni ſponſalitiæ magis & magis roborandæ po-
teſt accedere; ſic etiam, ad eandem obliga-
tionem fortiùs ſolidandam, pignus accedere
valet. Roſignolo *cit. l. n.* 4.
165 Si opponas: obligationem ſponſalitiam
adeò perſonalem eſſe, ut nequeat ſuccedaneâ
fidejuſſoris obligatione firmari vel compen-
ſari.
Repono ego, obligationem ſponſalitiam
quoad objectum principale, Matrimonium
ſcilicèt cum certa perſona contrahendum,
tam perſonalem eſſe, ut compenſationem per
ſuccedaneam fidejuſſoris obligationem re-
ſpuat: nec enim, ſi una pars ex contrahenti-
bus renuat exequi Sponſalia, fidejuſſor ad exe-
cutionem in ſua perſona compelli poteſt: aſ- 166
ſero tamen, obligationem quoad objectum
minùs principale, puta quoad compenſan-
dum intereſſe, & aſſecurandam obligationem
arrharum aut pœnæ conventionalis, non
adeò perſonalem eſſe, quin interventum fide-
juſſoris recipiat.
Interim, ſicut principalis ad nihil tenetur, 167
quando ex cauſa licita fidem ſponſalitiam in-
fringit: ita nec obligatio fidejuſſoria, nec
pignoris conſtitutio tenet: notiſſimum enim
eſt, quòd obligatio acceſſoria ſinè principali
conſiſtere nequeat. Roſignolo *d. l. n.* 2.

CAPUT IV.

De Effectu & Affinibus Sponſalium.

POſt Materiam & Formam Sponſalium conſideramus eorundem Effectum; &, per modum acceſſorii ſubnectimus ea, quæ Sponſalibus ſunt cognata & affinia.

SECTIO I.

De Effectu Sponſalium.

SUMMARIA.

1. *Ex Sponſalibus oritur obligatio ſervandi fidem.* 2. *Ex virtute juſtitiæ.* 3. & 4 *Stringens graviter in conſcientia.* 5. *Niſi alia fuerit intentio contrahentium.* 6. & *ſeq. Hæc obligatio eſt efficax in foro externo.* 8. & 9. *Non permittit receſſum à Sponſalibus.* 10. *Nec etiam commixtionem carnalem cum alia perſona.* 11. *Quando certum tempus eſt adjectum, illô adveniente implenda ſunt Sponſalia.* 12. & *ſeq. Refertur ſententia, aſſerens, Sponſalia ſtatim implen-*